

HISTORIA klasa 1 LO
poziom rozszerzony

I. Treści nauczania szczegółowe przedmiotu *historia* w podstawie programowej

ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
I. Historia jako nauka. Uczeń:	
1) definiuje podstawowe pojęcia (prehistoria, historia, historiografia, źródło historyczne); 2) rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych; 3) przedstawia periodyzację dziejów powszechnych i ojczystych.	Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) charakteryzuje nauki pomocnicze historii (genealogia, chronologia, archiwistyka, paleografia, heraldyka); 2) wyjaśnia zasady krytycznej analizy i interpretacji różnych rodzajów źródeł historycznych; 3) analizuje różne oceny historiografii dotyczące dziejów ojczystych i powszechnych.
II. Pradzieje i historia starożytnego Wschodu. Uczeń :	
1) Wymienia najważniejsze cywilizacje starożytnego Bliskiego Wschodu (Sumerowie, Babilon, Egipt, Persja) oraz przedstawia ich wkład do kulturowego dziedzictwa ludzkości; 2) Omawia najważniejsze etapy w starożytnych dziejach narodu żydowskiego.	Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: 1) Charakteryzuje pradzieje ludzkości z podziałem na epoki; 2) wyjaśnia konsekwencje wprowadzenia rolnictwa, hodowli i przejścia do osiadłego trybu życia; 3) charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw W cywilizacjach starożytnego Dalekiego Wschodu.
III. Świat starożytnych Greków. Uczeń :	
1) porównuje organizację społeczeństw: Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich poleis; 2) charakteryzuje kulturowe i polityczne konsekwencje wojen grecko-perskich oraz podbojów	Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto : 1) porównuje geograficzne uwarunkowania rodzin cywilizacji starożytnego Wschodu i starożytnej Grecji;

<p>Aleksandra Macedońskiego;</p> <p>3) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Greków w dziedzinie filozofii, teorii społecznych, literatury i sztuki, ze szczególnym uwzględnieniem ich wkładu w kulturę europejską.</p>	<p>2) charakteryzuje kolonizację grecką w basenie Morza Śródziemnego i Czarnego; porównuje ją z kolonizacją fenicką w odniesieniu do zasięgu oraz konsekwencji kulturowych, politycznych i gospodarczych;</p> <p>3) charakteryzuje kulturę kreteńską i mykeńską;</p> <p>4) ocenia funkcjonowanie demokracji w Atenach czasów Peryklesa;</p> <p>5) opisuje państwo Aleksandra Macedońskiego;</p> <p>6) wyjaśnia specyfikę kultury hellenistycznej oraz charakteryzuje założenia edukacji klasycznej i ideał <i>paidei</i>.</p>
<p>IV. Społeczeństwo ,życie polityczne kultura starożytnego Rzymu. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne (w tym problem niewolnictwa)w państwie rzymskim doby republiki oraz cesarstwa, z uwzględnieniem roli Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta;</p> <p>2) omawia kierunki i charakter ekspansji rzymskiej; wyjaśnia pojęcie imperium;</p> <p>3) wyjaśnia genezę chrześcijaństwa I zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim;</p> <p>4) charakteryzuje znaczenie chrześcijaństwa dla zmian w kulturze i obyczajowości Rzymian;</p> <p>5) wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku państwa rzymskiego;</p> <p>6) rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian i ich wkład w kulturę europejską.</p>	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) omawia początki Rzymu, z uwzględnieniem kultury Etrusków;</p> <p>2) wyjaśnia przyczyny kryzysu I upadku republiki rzymskiej;</p> <p>3) charakteryzuje etapy ekspansji rzymskiej;</p> <p>4) rozpoznaje dziedzictwo antyku grecko-rzymskiego we współczesnym świecie;</p> <p>5) wyjaśnia pojęcia obywatela I obywatelstwa w polis ateńskiej i republikańskim Rzymie oraz wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatela w późniejszych epokach;</p> <p>6) charakteryzuje kulturotwórczą nowość chrześcijaństwa;</p> <p>7) wyjaśnia znaczenie pojęcia pokoju rzymskiego oraz <i>Barbaricum</i>.</p>
<p>V. Bizancjum i świat islamu. Uczeń:</p>	

<ol style="list-style-type: none"> 1) lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie i charakteryzuje jego osiągnięcia w zakresie kultury; 2) wyjaśnia genezę islamu i charakteryzuje główne zasady tej religii; 3) przedstawia charakter i główne kierunki ekspansji arabskiej; opisuje charakterystyczne cechy kultury arabskiej. 	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje charakterystyczne cechy 2) charakteryzuje etapy ekspansji Arabów i ocenia ich politykę wobec ludności podbitej; 3) wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łańską i bizantyjską oraz wpływ podboju ziem chrześcijańskich na rozwój cywilizacji islamu;
<p>VI. Europa wczesnego średniowiecza. Uczeń:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków, ze szczególnym uwzględnieniem polityki Karola Wielkiego; 2) charakteryzuje ideę odnowienia cesarstwa rzymskiego na przykładzie jej realizacji przez państwo Karolingów oraz Ottonów; 3) opisuje proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji; 4) wyjaśnia pojęcie <i>Christianitas</i> (ze szczególnym uwzględnieniem duchowej i kulturowej roli benedyktynów). 	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje pojęcie Słowiańszczyzny we wczesnym średniowieczu; 2) opisuje proces powstawania pierwszych państw w Europie Środkowo-Wschodniej, z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łańskiej i bizantyjskiej; 3) charakteryzuje kierunki ekspansji Normanów i ocenia jej skutki; 4) ocenia znaczenie renesansu karolińskiego dla rozwoju kultury europejskiej; 5) charakteryzuje duchową i cywilizacyjną rolę mnichów iroszkockich.
<p>VII. Europa w okresie krucjat. Uczeń:</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia duchowe i polityczne przyczyny, a także charakter rywalizacji papieża z cesarstwem o przewodnictwo w <i>christianitas</i>; 2) charakteryzuje istotę i przebieg reformy Kościoła w X i XI wieku (reformy gregoriańskie); 3) charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty oraz przedstawia ich skutki 	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia związek między reformami gregoriańskimi a powstaniem etosu rycerskiego i ruchem krucjatowym; 2) charakteryzuje i ocenia rolę zakonów w średniowiecznej Europie; 3) opisuje kierunki, charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy.

VIII. Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Uczeń:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym; 2) opisuje charakterystyczne przejawy żywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII wieku. 	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opisuje formy produkcji i handlu w średniowieczu; 2) charakteryzuje genezę, rozwój i rolę średniowiecznych miast, z uwzględnieniem miejskich republik kupieckich; 3) wyjaśnia rolę zmian klimatycznych dla przemian gospodarczych w średniowiecznej Europie (rozwój rolnictwa w XI–XIII wieku).
IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim .Uczeń:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji, uwzględnieniem roli Mieszka I i Bolesława Chrobrego; 2) charakteryzuje rolę współdziałania Kościoła i państwa dla utrwalenia polskiej suwerenności (św. Wojciech, arcybiskupstwo gnieźnieńskie); 3) opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X–XII wieku; 4) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w X–XII wieku. 	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia geografie plemienną ziem polskich w epoce przedpiastowskiej; 2) charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego; 3) wyjaśnia znaczenie królewskich koronacji pierwszych Piastów; 4) dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 roku); 5) charakteryzuje spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem.
X. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego. Uczeń:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbitcia dzielnicowego; 2) Przedstawia zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, Zakon Krzyżacki, Mongołowie) oraz wewnętrzne (partykularyzm interesów poszczególnych władców); 3) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie 	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) charakteryzuje przebieg walk o tron senioralny w kontekście postanowień tzw. Testament Bolesława Krzywoustego; porównuje zasady kolonizacji na prawie polskim i na prawie niemieckim; 3) charakteryzuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce.

<p>niemieckim;</p> <p>4) charakteryzuje proces przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła(znaczenie istnienia metropolii gnieźnieńskiej);</p> <p>5) zestawia najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy w okresie od XII do XIV wieku</p>	
<p>XI. Europa późnego średniowiecza. Uczeń:</p>	
<p>1) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu;</p> <p>2) opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV i XV wieku;</p> <p>3) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) wyjaśnia przyczyny kryzysu idei władzy uniwersalnej w Europie późnego średniowiecza;</p> <p>2) charakteryzuje kryzysy religijne, polityczne, społeczne i zdrowotne (czarna śmierć) późnego średniowiecza;</p> <p>3) opisuje i wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Europie.</p>
<p>XII. Polska w XIV i XV wieku. Uczeń:</p>	
<p>1) opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;</p> <p>2) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich;</p> <p>3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami Litwą w XIV i XV wieku;</p> <p>4) wyjaśnia początek ewolucji unii polsko-litewskiej: od unii w Krewie do unii w Horodle;</p> <p>5) charakteryzuje i ocenia stosunki</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej z perspektywy obu narodów;</p> <p>2) rozpoznaje polityczne i kulturowe znaczenie ekspansji wschodniej podjętej w okresie panowania ostatniego Piasta na polskim tronie (Rusini, Ormianie);charakteryzuje tolerancyjną na tle współczesnego Zachodu politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów;</p> <p>3) wyjaśnia wpływ rozwoju przywilejów szlacheckich na sytuację gospodarczą państwa oraz utrwalenie unii polsko-litewskiej;</p> <p>4) charakteryzuje i wyjaśnia znaczenie</p>

<p>polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej; wymienia czynniki wpływające na atrakcyjność Polski dla mieszkańców państwa Zakonu Krzyżackiego;</p> <p>6) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV i XV wieku.</p>	<p>polskiej szkoły prawa narodów z XV wieku;</p> <p>5) dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV wieku; ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów w XV wieku.</p>
<p>XIII. Kultura średniowiecza. Uczeń:</p>	
<p>1) Wyjaśnia uniwersalny charakter kultury zachodniego średniowiecza, wskazując na wyjątkową rolę chrześcijaństwa jako podstawy ścisłej więzi wiary religijnej i rozumu, ze szczególnym uwzględnieniem roli św. Tomasza z Akwinu;</p> <p>2) rozpoznaje trzy podstawowe wyznaczniki zasięgu zachodniej <i>christianitas</i>: łacina (język liturgii i nauki), etos rycerski i sztuka gotycka;</p> <p>3) rozpoznaje dokonania okresu średniowiecza w dziedzinie kultury, z uwzględnieniem dorobku polskiego średniowiecza;</p> <p>4) określa znaczenie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim dla rozwoju kultury polskiej;</p> <p>5) charakteryzuje sztukę romańską i gotycką.</p>	<p>Spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) opisuje rolę uniwersytetów i ich organizację oraz wyjaśnia przyczyny trwałości idei uniwersyteckiej;</p> <p>2) charakteryzuje znaczenie scholastyki dla rozwoju teologii, filozofii i nauk przyrodniczych;</p> <p>3) charakteryzuje przemiany życia religijnego w okresie średniowiecza, w tym rolę franciszkanów i dominikanów;</p> <p>4) określa znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego).</p>